Knjižničarske novice

Daniela Škerget, Narodna in univerzitetna knjižnica

Katalogizacija leposlovnih sestavnih delov v Narodni in univerzitetni knjižnici

Izvleček
Leposlovni sestavni deli so umetniška dela s področja poezije, proze ali dramatike, ki so objavljena v periodičnih ali monografskih publikacijah. Namen pričujočega prispevka je ponuditi nekaj izhodišč za bolj enotno katalogizacijo leposlovnih sestavnih delov in pomoč pri delu bibliotekarjev informatorjev z navedbo nekaj primerov poizvedb ter razpredelnico trenutno veljavnih UDK vrstilcev za slovensko književnost.

Ključne besede: sestavni deli, članki, leposlovje, katalogizacija

Uvod
V Narodni in univerzitetni knjižnici (NUK) za potrebe Slovenske bibliografije člankov poleg znanstvenih, strokovnih in poljudnih sestavnih delov sistematično katalogiziramo tudi leposlovne sestavne dele – poezijo, eseje, (kratko) prozo in dramatiko. Namen pričujočega prispevka je ponuditi nekaj izhodišč za bolj enotno katalogizacijo le-teh in pomoč pri delu bibliotekarjev informatorjev.

Prva tekoča tiskana bibliografija člankov, ki je nastala v NUK, je izšla leta 1953 za leto 1951. V predgovoru je prvič omenjena razdelitev sestavnih delov na članke, razprave in leposlovje v časopisju in zbornikih (*Slovenska bibliografija. Časopisje in knjige; Članki in leposlovje v časopisju in zbornikih, 5, 1951*).

Retrospektivno so sestavni deli (tudi leposlovni) za Slovensko bibliografijo popisani od leta 1797 naprej. Zapise za sestavne dele od 1797 do 1945 hranimo v elektronski obliki, do leta 1991 pa v listkovnem katalogu.

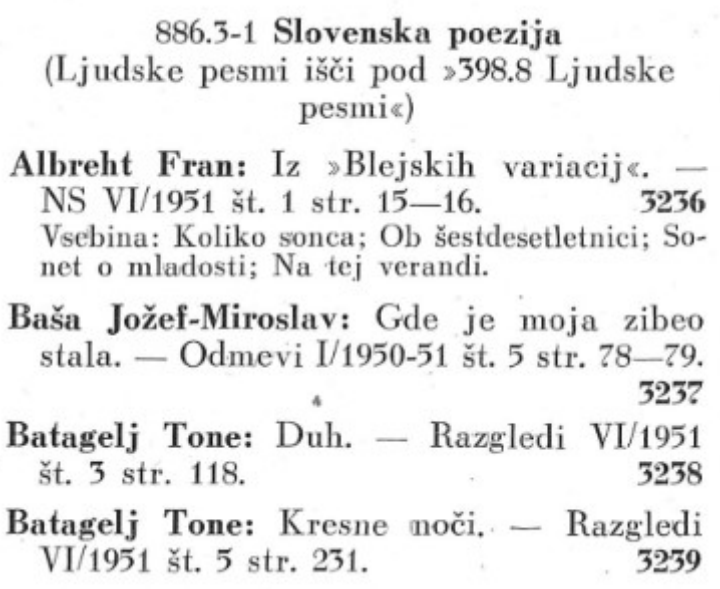

886.3-1 **Slovenska poezija**
(Ljudske pesmi išči pod »398.8 Ljudske pesmi«)

Albreht Fran: Iz »Blejskih variacij«. — NS VI/1951 št. 1 str. 15—16. **3236**
Vsebina: Koliko sonca; Ob šestdesetletnici; Sonet o mladosti; Na tej verandi.

Baša Jožef-Miroslav: Gde je moja zibeo stala. — Odmevi I/1950-51 št. 5 str. 78—79. **3237**

Batagelj Tone: Duh. — Razgledi VI/1951 št. 3 str. 118. **3238**

Batagelj Tone: Kresne noči. — Razgledi VI/1951 št. 5 str. 231. **3239**

Slika 1: Primer zapisov za slovensko poezijo iz prve tekoče bibliografije člankov (Slovenska bibliografija. Časopisje in knjige; Članki in leposlovje v časopisju in zbornikih, 5, 1951)

Leposlovni sestavni deli
Slovar slovenskega knjižnega jezika (eSSKJ) pri geslu leposlovje navaja razlago: “literarna dela z umetniško, estetsko vrednostjo“.

Bibliotekarski terminološki slovar (2009) leposlovje oziroma beletristiko opredeljuje kot “umetniška dela s področja poezije, proze, dramatike”.

Leposlovni sestavni deli so torej umetniška dela s področja poezije, proze ali dramatike, ki so objavljena v periodičnih ali monografskih publikacijah (npr. antologijah, zbornikih).

Poezija
Glede na uredniško politiko posamezne periodične publikacije se način objave leposlovnih sestavnih delov razlikuje. Največ posebnosti je pri katalogizaciji poezije.

Poezija je lahko objavljena:
– samostojno pod skupnim (splošnim) naslovom ter imenom in priimkom (ali psevdonimom) avtorja/avtorice (če je pesmi z lastnimi naslovi pod skupnim naslovom do 9, jih pri katalogizaciji popišemo tudi v polju 327 formata COMARC/B z uvodno frazo Vsebina:, naslove pesmi vnesemo tudi v polje 540)
– samostojno z naslovi posameznih pesmi ter imenom in priimkom (ali psevdonimom) avtorja/avtorice; ime avtorja/avtorice (ali psevdonim) je lahko navedeno samo enkrat ali pa pri vsaki pesmi posebej, čeprav si pesmi sledijo (pri objavi več pesmi istega avtorja/avtorice); pri katalogizaciji naslove pesmi vnesemo v ponovljivo polje 200a formata COMARC/B;
– samostojno pod imenom in priimkom (ali psevdonimom) avtorja/avtorice, ki grafično deluje kot naslov (ime je lahko navedeno tudi na posebni ločeni strani ali pa je ob navedbi imena še letnica avtorjevega/avtoričinega rojstva in smrti);
– samostojno brez poudarjenega naslova in z imenom in priimkom (ali psevdonimom) avtorja/avtorice (naslov pesmi pri katalogizaciji smiselno skrajšamo na prvih 5 besed ali prvi verz in na koncu dodamo ločilo tri pike – …)
– nesamostojno – kot posebni del znotraj drugega sestavnega dela (npr. ko je ob intervjuju objavljena tudi pesem intervjuvanca).

(Kratka) proza in literarni eseji
Kratka proza ali odlomki daljše proze ter literarni eseji so večinoma objavljeni samostojno z naslovom dela in navedbo imena in priimka (ali psevdonima) avtorja/avtorice. Pogosto se zgodi tudi, da je znotraj ene objave kratko-proznih del istega avtorja/avtorice objavljenih več del.

Dramatika
Dramska besedila (odlomki ali v celoti) so večinoma objavljena samostojno z naslovom dela in navedbo imena in priimka (ali psevdonima) avtorja/avtorice.

Pridobitev podatkov o leposlovnih sestavnih delih iz sistema COBIB – nekaj primerov poizvedb
Pri oblikovanju iskalnih zahtev za pridobitev podatkov o številu zapisov za slovenske leposlovne sestavne dele iz baze COBIB moramo upoštevati vrstilce tako iz starejših kot tudi iz novejših tabel Univerzalne decimalne klasifikacije. V starejših tabelah UDK (v podpolju 675v v bibliografskem opisu oznaka do 4. izdaje) je bil vrstilec za slovensko književnost 886.3, v novejših tabelah UDK (trenutno uporabljamo UDCMRF12) pa je vrstilec za slovensko književnost 821.163.6.

Upoštevati moramo tudi, da starejši zapisi za sestavne dele pogosto nimajo izpolnjenega podpolja 675c formata COMARC/B, temveč le podpolje 675a.

Po polju 675a iščemo v ukaznem iskanju s pomočjo predpone DC=, po podpolju 675c pa s pomočjo predpone UC=. Iskanje omejimo s pripono /art, da bo rezultat poizvedbe ustrezal številu zapisov za sestavne dele.

Iskalna zahteva, ki bi zajemala vse zapise za sestavne dele, ki imajo v podpoljih 675a ali 675c starejše in sedaj veljavne vrstilce za slovensko književnost (in študije o njej), bi bila torej:
DC=886.3*/art or UC=886.3*/art or DC=821.163.6*/art or UC=821.163.6*/art
V lokalni bazi NUK dobimo s pomočjo te poizvedbe 86.963 zadetkov, v vzajemni bazi COBIB pa 125.029 zadetkov (datum poizvedbe 24. 9. 2023).

Iskalna zahteva, ki omejuje število zapisov za slovenske leposlovne (leposlovje in študije) sestavne dele katerih kreatorji so katalogizatorji NUK, se glasi:
(DC=886.3*/art or UC=886.3*/art or DC=821.163.6*/art or UC=821.163.6*/art) and CR=NUK*
V lokalni bazi NUK dobimo s pomočjo te poizvedbe 73.243 zapisov, v vzajemni bazi COBIB pa 73.251 zapisov (datum

poizvedbe 24. 9. 2023). Razlika v številu zadetkov je verjetno posledica vsebinske redakcije starejših zapisov.

Iskalna zahteva, ki omejuje število zapisov za slovenske leposlovne sestavne dele katerih kreatorji niso katalogizatorji NUK, se glasi:*(DC=886.3*/art or UC=886.3*/art or DC=821.163.6*/art or UC=821.163.6*/art) not CR=NUK**
V lokalni bazi NUK dobimo s pomočjo te poizvedbe 13.720 zadetkov (to je število zapisov, ki smo jih prevzeli v lokalno bazo NUK zaradi vključitve v Slovensko bibliografijo; te zapise smo tudi redaktirali). V vzajemni bazi COBIB dobimo s pomočjo te poizvedbe 51.778 zapisov (datum poizvedbe 24. 9. 2023).

Iskalna zahteva, ki omejuje število zapisov za slovenske leposlovne sestavne dele v obliki pesmi, ki so izšle leta 2018, se glasi:
DC=821.163.6-1 and py=2018
V lokalni bazi NUK dobimo s pomočjo te poizvedbe 712 zadetkov, v vzajemno bazi COBIB pa 841 zadetkov (datum poizvedbe 24. 9. 2023). V zapisih za slovenske leposlovne sestavne dele v obliki pesmi so pogosto vrstilci v polju 675a premalo natančni, namesto vrstilca 821.163.6-1 vsebujejo vrstilec 821, 82 ali 821.163.6.

Iskalna zahteva, ki omejuje število zapisov za sestavne dele, ki so literarne študije slovenske književnosti, in so izšle leta 2018, se glasi:
UC=821.163.6.09 and PY=2018
V lokalni bazi NUK dobimo s pomočjo te poizvedbe 485 zadetkov, v vzajemni bazi COBIB je zadetkov 865 (datum poizvedbe 24. 9. 2023).
V zapisih za sestavne dele, ki so literarne študije slovenske književnosti, so pogosto vrstilci v polju 675c premalo natančni (npr. le 82, 821, 82.09 ali 821.163.6 namesto 821.163.6.09), zato ti podatki ne pomenijo točnega števila literarnih študij slovenske književnosti v obliki sestavnih delov.

Vsebinska obdelava leposlovnih sestavnih delov v Narodni in univerzitetni knjižnici
Pri vsebinski obdelavi leposlovnih sestavnih delov v NUK izpolnjujemo le polje 675 formata COMARC/B, in sicer podpolja a, c in v. Ključnih besed pri opisu leposlovnih del v bloku 6XX ne izpolnjujemo. Drugače pa je pri ocenah (kritikah, recenzijah) leposlovnih del (tudi razstav, gledaliških predstav, koncertov ipdb.), pri vsebinskem opisu le-teh izpolnjujemo tudi polje 610.

Pri leposlovnih sestavnih delih lahko izpolnimo tudi podpolje 105f – koda za literarno vrsto, čeprav je to podpolje načeloma namenjeno monografskim publikacijam.

Vrstilci UDK, ki so navedeni v tabeli spodaj, so oblikovani po trenutno veljavni tabeli UDCMRF12.

Vsebina sestavnega dela	UDK vrstilec, podpolje 675a	UDK vrstilec, kodirano podpolje 675c
Slovenska poezija	821.163.6-1	821.163.6
Slovenska mladinska poezija	821.163.6-93-1	821.163.6-93
Slovenska kratka proza	821.163.6-32	821.163.6
Slovenska mladinska kratka proza	821.163.6-93-32	821.163.6-93
Slovenska dramatika	821.163.6-2	821.163.6
Slovenska mladinska dramatika	821.163.6-93-2	821.163.6-93
Daljša slovenska proza (odlomek)	821.163.6-3(082.24)	821.163.6
Slovenski literarni esej	821.163.6-4	821.163.6
Literarne študije slovenske književnosti	821.163.6.09	821.163.6.09
Literarne študije slovenske mladinske književnosti	821.163.6.09-93	821.163.6-93

Tabela 1: Vrstilci UDK za vsebinsko katalogizacijo leposlovnih sestavnih delov

---

Primeri katalogizacije
Primer 1
Primer katalogizacije za leposlovni sestavni del, ki je objavljen samostojno z naslovi posameznih pesmi ter imenom in priimkom (ali psevdonimom) avtorja/avtorice (slika 2).

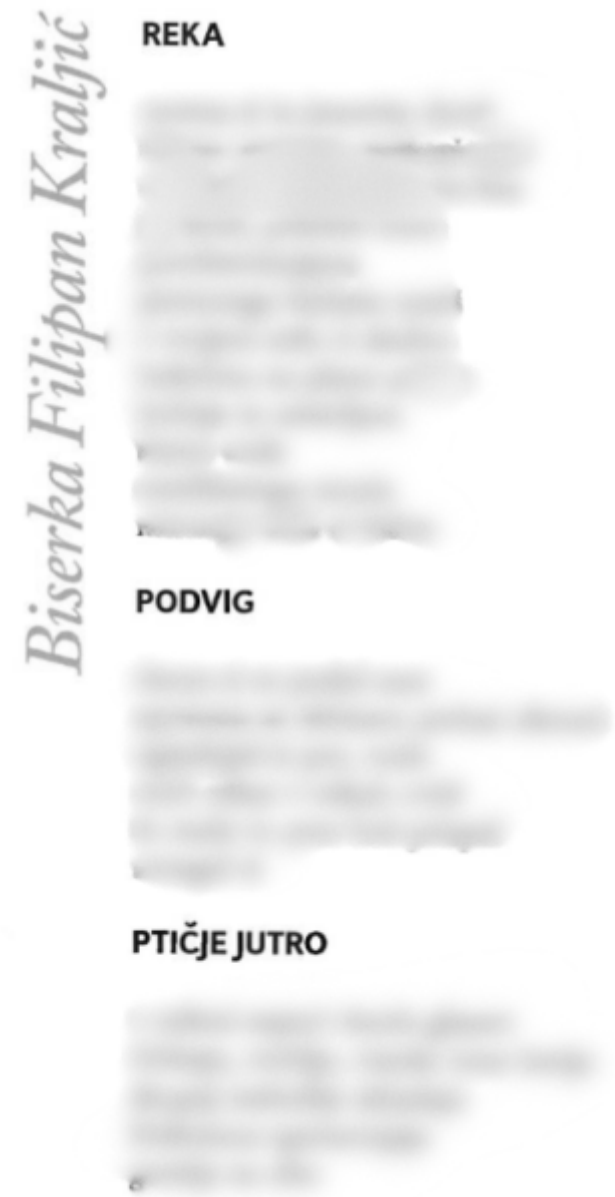

Slika 2: (primer 1), iz literarne revije Hotenja 32 (2022), str. 32

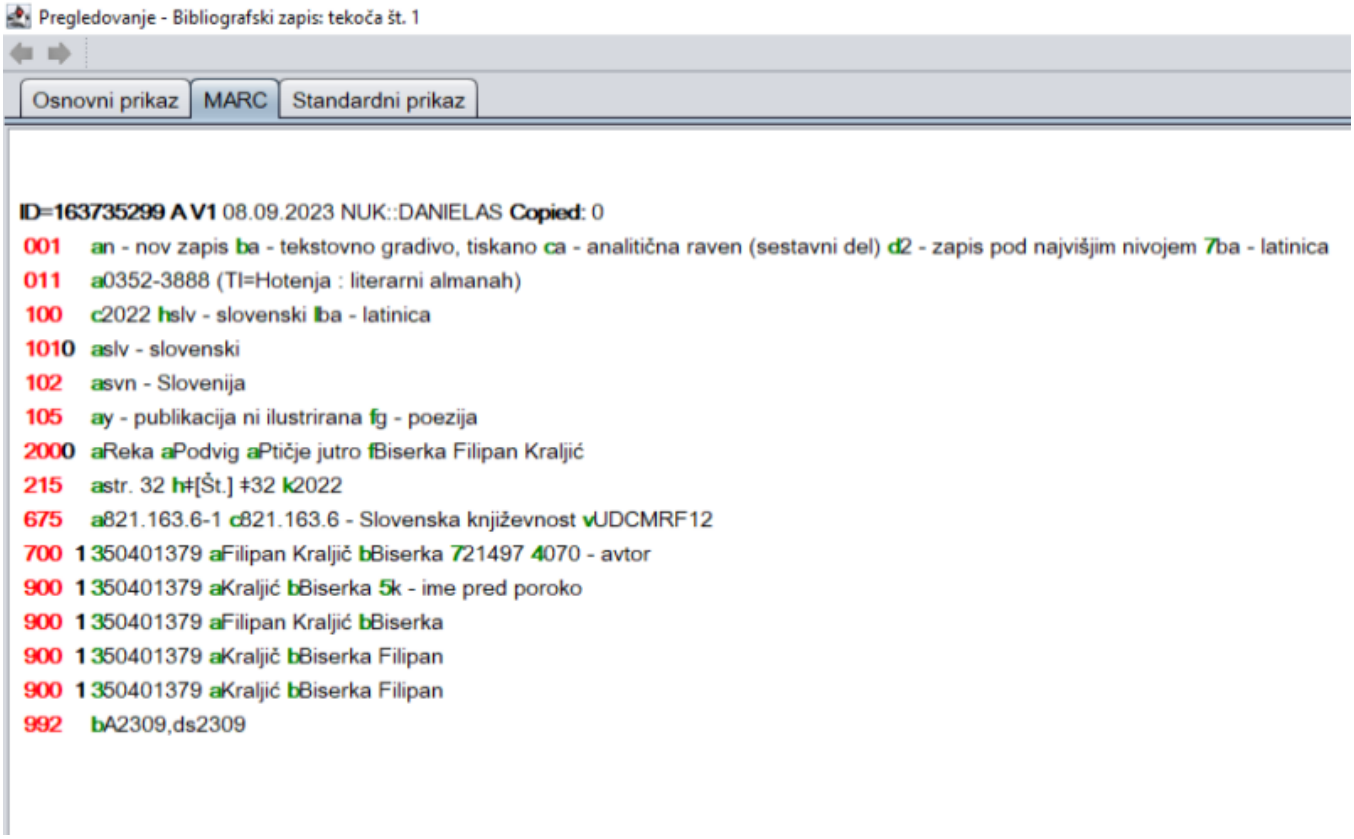

Slika 3: Format MARC (COMARC/B), primer 1 (zajem zaslona)

Slika 4: Standardni format, primer 1 (zajem zaslona)

Primer 2

Primer zapisa za kratko prozo, kjer je znotraj ene objave kratko-proznih del istega avtorja objavljenih več del (slika 5).

VOJNO STANJE
Odlomek

Franjo Frančič

STRIČEK FREUD

Slika 5: (primer 2), iz literarne revije Hotenja 32 (2022), str. 33

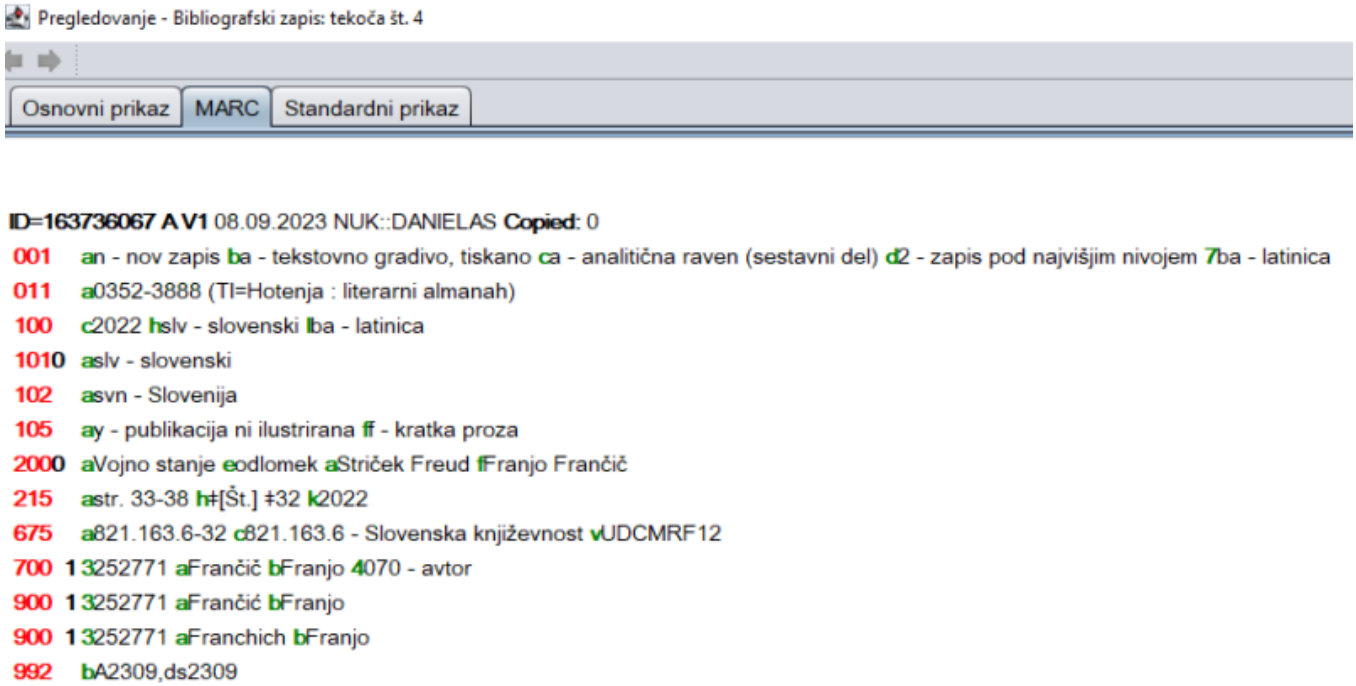

Slika 6: Format MARC (COMARC/B), primer 2 (zajem zaslona)

Slika 7: Standardni format, primer 2 (zajem zaslona)

Primer 3

Primer katalogizacije za pesem, ki je objavljena samostojno brez poudarjenega naslova in z imenom in priimkom avtorice (slika 8).

Slika 8: (primer 3), iz literarne revije Hotenja 32 (2022), str. 31

Pregledovanje - Bibliografski zapis: tekoča št. 1

Osnovni prikaz | MARC | Standardni prikaz

ID=163734019 A V1 08.09.2023 NUK::DANIELAS **Copied**: 0

001 an - nov zapis ba - tekstovno gradivo, tiskano ca - analitična raven (sestavni del) d2 - zapis pod najvišjim nivojem 7ba - latinica
011 a0352-3888 (TI=Hotenja : literarni almanah)
100 c2022 hslv - slovenski lba - latinica
1010 aslv - slovenski
102 asvn - Slovenija
105 ay - publikacija ni ilustrirana fg - poezija
2000 aSrečala sem človeka, ki ni imel ničesar ... fErna Ferjanič
215 astr. 31 h#[Št.] ǂ32 k2022
5400 aSrečala sem človeka, ki ni imel ničesar
675 a821.163.6-1 c821.163.6 - Slovenska književnost vUDCMRF12
700 1 349471843 aFerjanič Fric bErna 4070 - avtor
900 1 349471843 aFric bErna Ferjanič
900 1 349471843 aFerjanič bErna
900 1 349471843 aFerjanič-Fric bErna
900 1 349471843 aFerjančič-Fric bErna
900 1 349471843 aFric bErna Ferjančič-
900 1 349471843 aFric bErna Ferjanič-
900 1 349471843 5z - drugo aFerjanich bErna
900 1 349471843 aFerjanič bE.
992 bA2309,ds2309

Slika 9: Format MARC (COMARC/B), primer 3 (zajem zaslona)

Slika 10: Standardni format, primer 3 (zajem zaslona)

Zaključek

Namen pričujočega prispevka je bil ponuditi nekaj primerov za bolj enotno katalogizacijo leposlovnih sestavnih delov in nekaj navodil za pomoč pri delu bibliotekarjev informatorjev. Navedli smo nekaj primerov poizvedb in dodali razpredelnico trenutno veljavnih UDK vrstilcev za slovensko književnost, slovensko mladinsko književnost in literarne študije o slovenski književnosti.

Če katalogizatorji rešitev za svoje dileme pri katalogizaciji obravnavanih leposlovnih sestavnih delov niso našli v pričujočem prispevku, lahko svoja vprašanja naslovijo na oddelek Nacionalni bibliografski center (NBC) Narodne in univerzitetne knjižnice, in sicer na elektronski naslov: obdelava@nuk.uni-lj.si.

Viri in literatura

COMARC/B Format za bibliografske podatke. (2021). IZUM. https://izobrazevanje.izum.si/EntryFormDesktopDefault.aspx?tabid=38&type=manual&manual=1_Comarc_B_svn

eSSKJ: slovar slovenskega knjižnega jezika. (2016-). ZRC SAZU, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša, Založba ZRC. https://fran.si/201/esskj-slovar-slovenskega-knjiznega-jezika.

Kanič, I., Leder, Z., Ujčič, M., Vilar, P., in Vodeb, G. (2009). *Bibliotekarski terminološki slovar*. Zveza bibliotekarskih društev Slovenije; Narodna in univerzitetna knjižnica.

Kovač, T., Pelhan, A., Zupanc, Š., Rozman, D., Rupar Korošec, M., Sternad, M. in Vrhovšek, D. (2006). *Univerzalna decimalna klasifikacija: priročnik.* Narodna in univerzitetna knjižnica.

Slovenska bibliografija. Časopisje in knjige; Članki in leposlovje v časopisju in zbornikih, 5, 1951. (1953). Državna založba Slovenije.

UCDMRF12 (4. elektronska izd.). (2020). UDK konzorcij; Narodna in univerzitetna knjižnica.